

พระปิ่นเกล้าฯ

ภักตร์ย่องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เวนนิสา เสนีวงศ์ฯ เรียบเรียง

พระปิ่นเกล้าฯ

กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เวนิสา เสนีวงศ์ฯ เรียบเรียง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เวนิสา เสนิงค์.

พระปิ่นเกล้าฯ กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์. -- กรุงเทพฯ : บางกอกบุ๊ก, ๒๕๕๐.

๑๑๒ หน้า.

๑. ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, ๒๓๕๑-๒๔๐๘. I. ชื่อเรื่อง.

๙๒๓.๑๕๙๓

ISBN ๙๗๔-๘๙๕๐๙-๕-๖

© สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือ

นอกจากจะได้รับอนุญาตจาก **สำนักพิมพ์บางกอกบุ๊ก**

ประธานกรรมการ

พล.อ.วิชา ศิริธรรม

ประธานกรรมการบริหาร

ฉัตรเฉลิม เฉลิมชัยวัฒน์

ที่ปรึกษากฎหมาย

อนันต์ แยมเกษร น.บ., นศ.ม.

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

สมบัติ สุทธิจิต

บรรณาธิการบริหาร

ลาวัณย์ เฉลิมชัยวัฒน์

บรรณาธิการต้นฉบับ

พิมพ์จันทร์ เสนิงค์ ณ อยุธยา

กองบรรณาธิการ

สุรรัตน์ เข็นหลวง สุพรรณษา อินวงศ์

ศิริพร พงศ์สันตวิภา สรีดา ปริกโกมอดม

พิสูจน์อักษร

เจนจิรา เงินรูปงาม

ออกแบบปก

Evolution Art

ศิลปกรรม

Evolution Art

พิมพ์

บริษัท โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด

จัดพิมพ์

สำนักพิมพ์บางกอกบุ๊ก

จัดจำหน่าย

บริษัท ปาลินบุ๊กเน็ต จำกัด

๘๘ ถนนเสรีไทย แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๑๙๑๙ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๑๘๘๘

www.pailinbooknet.com

E-mail : info@pailinbooknet.com

ราคา ๑๐๙ บาท

๙ คำนำ ๙

ผู้ที่รักการอ่านและสนใจศึกษาพระราชประวัติของกษัตริย์และเรื่องราวในพระราชวงศ์จักรีคงซาบซึ้งดีกับพระราชกรณียกิจของพระเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์

แต่เรื่องราวของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว คงจะไม่เป็นที่คุ้นเคยมากนัก ทั้งที่พระองค์นั้นมีพระราชประวัติน่าศึกษาอยู่ไม่น้อย

พระองค์ทรงเป็น “กษัตริย์หนุ่มทันสมัย” เป็น “กวี” เป็น “ขวัญใจชาวอีสาน” และเป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินที่โปรดการวางพระองค์แบบสบายๆ ชนิด “ติดดิน” มากที่สุด

ประการที่สำคัญ พระองค์ทรงเป็นนายทหารผู้ยิ่งใหญ่ ที่มีบทบาทสำคัญๆ ในการเปิดประตูสยามสู่อารยประเทศ ทรงโดดเด่นมากในพระปรีชาสามารถอันเชี่ยวชาญแตกฉานด้านภาษาอังกฤษ ทรง “ต่อเรือ” ขึ้นเองเป็นครั้งแรกของสยาม นอกจากพระองค์ทรงบัญชาการทหารเรือแล้วยังทรงวางรากฐานและแนวพัฒนากองทัพมากมายจนนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่การทหารเรือไทยจนถึงวันนี้

ด้วยความเคารพยิ่ง

เจนีสา เสนีวงศ์ฯ

๖ สารบัญ ๖

รักษากบฏลี้ภัยก่อนขึ้นครองราชย์ ของพระชนกพระชนนี ๖	
เมื่อทรงพระเยาว์	๑๓
ทรงเป็นครูฝึกทหารปืนใหญ่	๒๑
บทบาทการทหารเรือเมื่อทรงเป็น “วังหน้า”	๓๒
กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์	๔๐
ทรงเป็น “หนุ่มทันสมัย” แห่งยุคสมัยนั้น	๕๙
พระราชหฤทัยใฝ่กวีนิพนธ์-ดนตรีสุนทรีนักร้อง	๖๙
เมื่อเสด็จสู่สวรรคาลัย	๘๘
เจ้าจอมมารดา พระราชโอรส พระราชธิดา	๙๙

๙ พระปิ่นเกล้าฯ ๙
กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

รึกนอกบัลลังก์ก่อนขึ้นครองราชย์ ของพระชนกพระชนนี

สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑามณี ทรงเป็นพระราชนัดดา หรือ “หลาน” โดยตรงในราชวงศ์แห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑)

เพราะว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) พระราชบิดานั้นทรงเป็นพระราชโอรสของ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ และสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี

และ สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระราชมารดานั้นก็เป็นพระธิดาของ พระพี่นางของรัชกาลที่ ๑ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงกรมพระศรีสudarักษ์

ดังนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑามณี ผู้ประสูติจากพระราชน้องค์แรกของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เรื่องนี้เกิดก่อนครั้ง รัชกาลที่ ๒ ยังทรงดำรงพระยศเป็น พระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร ซึ่งเป็นพระราชโอรสของรัชกาลที่ ๑ นั้น หลังจากลาผนวชแล้วได้เกิดมีพระราชประติพัทธ์ หรือพูดภาษาสามัญก็คือ ทรงมีผู้สมักรักใคร่ ซึ่งเป็นความรักครั้งแรก กับ

พระปิ่นเกล้าฯ

กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด ผู้เป็นญาติลูกพี่ลูกน้อง

คือ **เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด** นั้นเป็นพระธิดาของพระพี่น้องของ “เสด็จพ่อ” ของพระองค์นั่นเอง

ในเวลานั้นพระองค์ทรงเป็นหนุ่มแน่นมีความรักครั้งแรก “แอบ” ติดต่อรักใคร่กับ **เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด** จนกระทั่ง **เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด** ทรงมีพระครรภ์ เจ้าจอมแว่น หรือ **คุณเสือ** ผู้เป็นพระสนมเอกของ **พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ** ได้ช่วยกราบทูลเรื่องของ ๒ เจ้าฟ้าที่รักใคร่กันมากให้พระองค์ทรงทราบ ในขณะนั้นไม่มีเชื้อพระวงศ์พระองค์ใด ๆ กล้าเพ็ดทูลด้วยเกรงกลัวพระองค์จะทรงกริ้วที่พี่น้องรักกัน

ครั้นเมื่อพระองค์ทรงทราบเรื่องก็ทรงกริ้วถึงกับ “อึ้ง” ไป แต่ **เจ้าจอมแว่น** ได้ช่วยกราบทูลจนพระองค์หายกริ้ว

เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด นั้นมีพระราชโอรส ๓ พระองค์ ดังนี้

พระองค์ที่ ๑ เจ้าฟ้าชาย ไม่ทันได้พระราชทานพระนามเพราะสิ้นพระชนม์ในวันแรกประสูติ

พระองค์ที่ ๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมงกุฎ (รัชกาลที่ ๔)

ประสูติเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๔๗ ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีชวด (สวรรคตเมื่อวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๑ พระชนมายุ ๖๕ พรรษา)

พระองค์ที่ ๓ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายจุฑามณี [หรือเจ้าน้อย]

ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๑ เวลา ๕ นาฬิกา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระปิ่นเกล้าฯ
 กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
 ➤ ๘ ➤

พระบรมฉายาลักษณ์ สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

เวนสา เสนิงค์ฯ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมงกุฏ นั้นเป็นพระราชโอรส ลำดับที่ ๔๓ ของ
รัชกาลที่ ๒

ส่วน สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายจุฑามณี ทรงเป็นพระราชโอรสลำดับที่
๕๐

ดังนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายจุฑามณี ทรงเป็นพระอนุชาร่วมพระ
มารดา ของ เจ้าฟ้าชายมงกุฏ (รัชกาลที่ ๔) แต่ทรงเป็นพระอนุชาต่าง
พระชนนีกับรัชกาลที่ ๓

ด้วย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ นั้นทรงเป็นพระราชโอรส
ลำดับที่ ๓ ของรัชกาลที่ ๒ ประสูติแต่ เจ้าจอมมารดาเรียบ สามัญชนจึง
มิได้เป็นเจ้าฟ้า

เมื่อ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร
(ร.๒) ได้เสด็จขึ้นเถลิงราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๒ แล้ว พระองค์ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนา เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด ขึ้นเป็น สมเด็จพระ
ศรีสุริเยนทรา ดำรงพระยศเป็นพระอัครมเหสี

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงสนิทสนมหาใน
พระอัครมเหสีมากจนเป็นที่ตระหนกดีในหมู่พระบรมวงศานุวงศ์และ
ข้าหลวงชาววังทั้งปวง

ดังเห็นได้จากความกาพย์ห่อโคลงเห่เรือที่พระองค์ทรงพระราช-
นิพนธ์ไว้อย่างไพเราะนั้น ได้บ่งบอกว่าพระองค์ “ปลื้ม” ใน “ฝีมือ” ทำ
กับข้าวคาวหวานที่เลื่องลือกันว่า พระอัครมเหสี ทรงมีฝีมือพระหัตถ์ในการ
ปรุงเครื่องต้นเป็นเลิศ

มีเรื่องเล่ากันว่า ครั้งที่ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรง
ได้ เจ้าฟ้ากุณฑลทิพยวดีเป็นพระราชชายานารี (หรือเป็นพระสนม)

พระปิ่นเกล้าฯ

กษัตริย์องค์ที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์